

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОМАШНЬОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ У ШКОЛІ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ

Толмачова І. М., Шкандрет В. Ю.

Вимоги до забезпечення розвитку особистості молодшого школяра зумовлюють зміни в освітянській галузі. Одне із завдань Нової української школи – виховання особистості, яка хоче та може самостійно та усвідомлено будувати власну освітню траєкторію. Важливе значення у реалізації цього завдання належить домашній навчальній роботі.

Мета дослідження – схарактеризувати педагогічні аспекти організації домашньої навчальної роботи у школі першого ступеня в контексті сучасних викликів.

Домашня навчальна робота – одна з обов'язкових форм організації освітнього процесу. Проблематикою даного питання займаються багато вчених та практиків. Так, у одних працях ця проблема є об'єктом спеціального дослідження (В. Паламарчук, З. Попова та ін.); в інших – висвітлено методичні умови ефективної організації самостійної діяльності учнів (М. Ржецький, З. Шабаліна та ін.).

У педагогічній науці усталеними є два поняття – «домашня навчальна робота» та «домашні завдання», які групою дослідників уживаються як синонімічні, а низкою дослідників розрізняються. С. Гончаренко домашню навчальну роботу тлумачить як самопідготовку – самостійне вивчення учнем нового матеріалу, самостійне спостереження, проведення дослідів, виготовлення наочних посібників, написання творчих робіт [1, с.139]. Що стосується поняття «домашні завдання», то воно трактується дещо інакше і, на нашу думку, вужче – це складова частина навчального процесу, що полягає у виконанні учнями за завданням учителя самостійної навчальної і практичної роботи після уроків [1, с.138].

Домашню навчальну роботу відносять до позаурочних форм навчання. Науковцями визначено: мету, функції, види домашньої навчальної роботи тощо.

Метою домашньої навчальної роботи є формування комплексу компетентностей у молодших школярів.

Домашня навчальна робота виконує наступні функції: розвивальну, навчальну, виховну, самоосвітню, дослідницьку, інформаційно-пізнавальну, зворотнього зв'язку.

Види домашньої навчальної роботи: за характером пізнавальної діяльності – репродуктивна і творча; по навчальних діях – виконання вправ і завдань, робота з підручником, спостереження і досліді, читання додаткової літератури, підготовка доповідей і повідомлень, виготовлення посібників тощо.

Організація домашньої навчальної роботи ґрунтується на таких основних дидактичних принципах: активності і самостійності навчальної

праці учнів; доступності і науковості змісту; систематичності; урахування індивідуальних особливостей школяра тощо.

Тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час не рекомендується більше 1 години у 3–5 класах. Учня 1–2 класів не рекомендуються обов'язкові завдання для самопідготовки у позанавчальний час [3].

При визначенні обсягів домашніх завдань необхідним є врахування темпу і ритму роботи учнів, навантаження їх навчальною роботою цього та наступного днів, стану їхнього здоров'я.

Добір завдань для домашньої навчальної роботи, види завдань та інструктаж щодо їх виконання (повний, стислий, конкретний тощо) вчитель продумує завчасно і фіксує в поурочному плані-конспекті уроку.

У сучасному освітньому процесі педагогічна діяльність ґрунтується на ідеях дитиноцентризму, компетентнісного та діяльнісного підходів. Дану тенденцію відображено в «Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Зокрема, у трудовій функції Б «Забезпечення і підтримка навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі і родині» серед умінь учителя виділено: формулювати мету і завдання теми, уроку та інших організаційних форм навчання освітніх галузей; організувати навчання у різних формах; враховувати вікові особливості учнів у процесі організації навчальної взаємодії і зворотнього зв'язку; надавати чіткі і зрозумілі батькам поради та рекомендації щодо підтримки навчальної діяльності учнів за межами навчального закладу [2].

Вважаємо, що ефективність домашньої навчальної роботи суттєво підвищується, якщо педагог: чітко розуміє розвивальний, виховний та навчальний вплив певного виду роботи; дотримується організаційних вимог до її проведення; враховує вікові особливості молодших школярів; розглядає дану форму навчання в контексті забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії; в ході уроків привчає учнів до самопідготовки (алгоритми, схеми, інструкції, пояснення дій, усвідомлений вибір варіантів відповідей) та здійснює в системі зворотній зв'язок щодо результатів даної роботи; забезпечує педагогічне просвітництво батьків, або осіб, що їх замінюють, в означеному напрямку тощо.

Обов'язковим елементом організації домашньої навчальної роботи в початковій школі виступає взаємодія з батьками, зокрема, педагогічне просвітництво. Важливо переконати батьків у тому, що організація робочого місця вдома, дотримання оптимального режиму виконання домашніх завдань, їхня посильна допомога і контроль за виконанням сприятимуть досягненню мети домашньої навчальної роботи.

Вчителеві доречно розробити пам'ятки для учнів, як треба виконувати певні види домашніх завдань, і для батьків про те, як необхідно допомагати при виконанні дітьми домашньої навчальної роботи.

Педагог повинен знайомити батьків із основними програмовими результатами з певних навчальних предметів, індивідуально повідомляти про результати виконання домашніх завдань.

До ефективного досвіду організації домашньої навчальної роботи доречно відвести: індивідуальні бесіди та консультації із батьками; організацію тематичного спілкування в месенджерах; консультування в умовах дистанційного навчання; реалізацію внутрішньопредметної та міжпредметної інтеграції, використання роздаткових та цифрових матеріалів.

Отже, домашня навчальна робота виступає одним із важливих засобів формування комплексу компетентностей в молодших школярів у відповідності до Концепції Нової української школи. Науковцями визначено мету, функції та види домашньої навчальної роботи як позаурочної форми навчання. У нормативних документах представлено організаційні вимоги до проведення домашньої навчальної роботи та надано систему методичних порад для вчителів в означеному напрямку.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у розробці комплексу домашніх завдань із навчального предмета «Математика» задля реалізації інтегрованого навчання в ході основного циклу початкової освіти.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник: вид. 2, доповнене й виправлене. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
2. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
3. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти: Наказ МОЗ від 25.09.2020 №2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#n15> (дата звернення: 10.05.2022).

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Туріна М. Г., Мочан Т. М.

Необхідність морального виховання молодших школярів є вкрай актуальною проблемою в умовах сьогодення. Провідним завданням сучасної школи є формування гармонійної, духовно багатой та національно свідомої особистості. Перед закладами освіти постає завдання – підготувати